

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 50 K, na $\frac{1}{2}$ strani 30 K, na $\frac{1}{3}$ strani 15 K in na $\frac{1}{4}$ strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 15.

V Ljubljani, 15. avgusta 1904.

Leto XXI.

Obseg: Sosea Razumnika prasičja reja. — Ktera važna dela je sedaj izvršiti v vinogradu in v kleti. — Napravljanje presnega masla. — Nekatere napake v našem kmetovanju s posebnim ozrom na živinorejo. — Kmetijska stroka in strokovnjaki v javnosti. — Sadna razstava v Radovljici. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Sosea Razumnika prasičja reja.

(Dalje.)

XXVI. Kako je krmiti doječo svinjo in kako je ravnati z njo.

„Kaj naj sedaj pokladam svinji?“ vpraša mlinar Vrhovnik, „moralo bo pač 10 pujskov dojiti.“

„Jaz pokladam svojim doječim svinjam po nekaj kilogramov parjenega in zmečkanega krompirja in $\frac{1}{4}$ kg otrobov ter zdrobljenega ječmena,“ odgovori Razumnik.

„Vrhutega dobivajo po nekaj litrov z vodo pomešanega posnetega mleka. To pijačo pa dobivajo šele četrte ure po suhi, oziroma gosti krmi, in sicer iz vzroka, ki sem Vam ga takrat razložil, ko ste pri meni za poskušnjo jedli suh in svež kruh. Če pa kakšno svinjo dojenje posebno slabi, ji vrhutega dajem na dan še $\frac{1}{4}$ kg zdrobljenega ovsu.“

Prav posebno pa skrbim, in na to tudi tebe opozarjam, da so korita vsak dan najmanj enkrat prav skrbno osnažena. Vsak teden enkrat, kadar posli utegnejo, jim naročim, korita z apnenim beležem izprati. Tak belež, ki se naredi iz $\frac{1}{2}$ kg živega apna in 5 litrov vode, zamori v koritih vso kislino.

„Je li res tako škodljivo, če v koritih zastaja kisajoča se krma?“ vpraša Vrhovnik. „Jaz se za to nisem dosti menil.“

„To je zelo važno,“ pravi sose. „Če pride sveža krma v nesnažno korito, potem pridejo

s krmo v želodec skisani ostanki, ki v želodcu in v črevih povzročijo kisanje in naredo vse polno kisline, ki moti redno prebavljanje ter dela napenjanje in drisko. Vse to pa ima velik vpliv na množino in sestavo mleka. Z vso skrbnostjo je paziti, da se prepreči kaj takega; doseže se pa le s pokladanjem popolnoma nepokvarjene krme in s snago po koritih.“

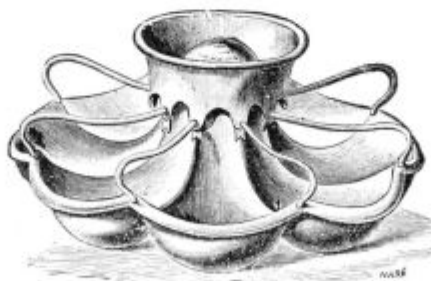
„Ali se mi je še na kaj ozirati glede krmljenja in oskrbovanja te doječe svinje?“ vpraša še enkrat Vrhovnik.

„Ali naj svinjo kaj vunkaj izpuščam?“

Razumnik odgovori: „To je zavisno od letnega časa. Sedaj smo sredi zime in zunaj leži skoraj povsodi sneg in led. Zlahtnih prasičev ob tem času ne moremo vunkaj izpuščati, ker se lahko prehlade.“

„Naši domači, celo pa hrvaški prasiči so pa prišli tudi v sneg,“ zavrača mlinar. „Spominjam se, da so breje svinje do trebuha gazile sneg, a redkokdaj se je slišalo, da je ktera izvrгла, ali da je v kakem hlevu razsajala kuga. Dandanes je pa povsod čuti o boleznih in o kugah.“

„V marsičem imaš prav, mlinar,“ pritrudi Razumnik. „Žal, da je tako. Takrat smo imeli stara, utrjena plemena, ki so pa bila v drugih pogledih slaba. Vseh dobrih lastnosti ne bomo nikdar našli združenih v eni živali. Sedaj nam kaže rediti zlahtno prasičje plemo, ki je iz gospodarskih ozirov boljše. Pri tem plememu je pa računati z marsiktero slabo lastnostjo, kakor n. pr. z mehkužnostjo, z večjo občutljivostjo in, žal, tudi s

Podoba 35.

Železno korito za prasičke.

kužnimi boleznimi. Iz tega vzroka ne pusti svoji svinji, da bi gazila po snegu; vsaj zdaj še ne.

Po preteku nekaj tednov, in če bo lep in solnčen dan, potem le izpusti svinjo z mladiči nekoliko na prosto. Stori pa to le tedaj, če svinja sama vun sili; zato pusti ob takih dnevih svinjak odprt, da more svinja s svojimi mladiči poljubno vun in noter hoditi. Opasno bi bilo, če bi svinja morala dlje časa čakati pred vratj, kadar bi jo mrazilo in bi noter silila.

Če bi bil gorkejši letni čas, potem bi bilo najbolje že prihodnji teden puščati svinjo z mladiči večji del dneva zunaj. Za nadomestilo naj pa hodi iz koča na hodnik; seveda to ne izda toliko. Vendar bo pa prvi teden za svinjo najbolje, če mirno počiva. Da bo ob svojem času rada hodila na hodnik, naspí v kak kot malo ječmena, ki ga imajo prasiči posebno radi.

„Vse tako napravim,“ zagotavlja Vrhovnik. „Ali naj po kotih hodnika naspem tudi zdobljenega oglja in pepela? Kolikor vem, priporočajo to.“

„Jaz bi ti priporočal prinesiti za dober jerbas same prsti,“ odgovori sosed. „Tamle doli v kotu je za to najboljši prostor. Tamkaj daj prsti nasuti. Svinja more po prsti brskati, kolikor se ji ljubi, in to je nadomestek za gibanje na prostem. Prst je za prasiče v marsičem koristna. V prsti menda dobivajo rudninskih snovi, ki jih rabijo za hranjenje; kaže se pa, da te snovi tudi ugodno vplivajo na prebavljanje.“

„To si zapomnim,“ zagotavlja Vrhovnik še enkrat. „Še ta teden dam prinesiti jerbas prsti na hodnik v svinjak.“

Razumnik se je odpravil, Vrhovnik ga je pa malo spremil ter ga je toplo zahvaljeval za pomoč in za dobre svete.

Drugo jutro so bili v Mlinarjevem svinjaku še vsi pujski živi. Vsi so se držali sescev, kar je svinja mirno pustila.

Popoldne je pa hlapec v svinjak prinesel jerbas prsti ter jo nasul v kot, ki ga je določil Razumnik.

Teden pozneje je mlinar rekel odpreti vrata koča. Ni dolgo trajalo, in že je svinja korakala vunkaj na hodnik z vsemi mladiči, ki so lepo uspevali. Kmalu je zagledala kup prsti. Zadovoljno kruleča je šla proti njemu in je pričela brskati, in mladiči so jo takoj posnemali.

Smehljaje je Vrhovnik opazoval brskajočo čredo okoli kupa.

XXVII. Kako je ravnati z doječo svinjo in s pujski prve tedne po porodu.

Prišlo je zopet poletje. V Razumnikovem svinjaku je pred dvema dnevoma storila svinja „Liska“. Enajst pujskov je imela, a eden je prišel mrtev na svet.

Razumnik je z dopadanjem ogledoval v družbi s Kopitarjem, ki ga je bil pozval, krepke in zdrave

živalce, ki so kakor vreče ležali drug poleg drugega in se tako gredli.

„Prve dni ni v koču kaj iskati, če je vse v redu,“ razlaga Razumnik. „Najbolje je mater in mladiče prepustiti samim sebi; tako se najlaže skupaj privadijo. Če so mladiči zdravi, potem se ali drže seskov ali pa leže na kupu, kakor jih tu vidiš. Če so nekteri pujski nemirni, niso pri drugih, cvilijo in okoli tekaajo, tedaj je to prav slabo znamenje. Te živali niso zdrave. Navadno poginejo. Če so pujski zdravi, tudi navadno gledajo na snažno ležišče. Kakorhitro pa ležišče onesnažujejo in ne odlagajo kje na strani, potem je tudi njih zdravje sumljivo. Pustiva torej živali v miru in pojdiva vunkaj na tekališče, kjer je druga plemenska svinja s svojimi mladiči, in sicer „Belka“. To pogledava; njeni mladiči so že 14 dni stari.“

Razumnik je odprl neka vrata.

Ta so držala na solnčen zaledinjen prostor, ki je bil zagrajen.

„Belka“ je ležala in se solnčila, pujski so pa živahno okoli tekali. Nekteri so pridno rili po zemlji ter so kazali, kako spretno že znajo rabiti rilce.

„To je tudi lep zarod,“ pravi pohvalno Kopitar. „Enajst jih je in veliki so, da bi človek ne verjel, da so šele 14 dni stari. Sčim krmiš „Belko“, da more svoje pujske tako imenitno doжитi?“

„Belka“ dobiva predvsem detelje in trave, poleg tega pa na dan $\frac{1}{2}$ do $\frac{3}{4}$ kg zdobljenega ječmena in otrobov ter nekaj litrov posnetega in z vodo pomešanega mleka.

Ob lepem vremenu pride vsak dan najmanj za 3–4 ure semkaj. Če je vreme zelo toplo, potem je večji del dneva z mladiči tukaj.“

„Ali pride „Liska“ čez 14 dni tudi semkaj s svojimi mladiči?“ vpraša Kopitar.

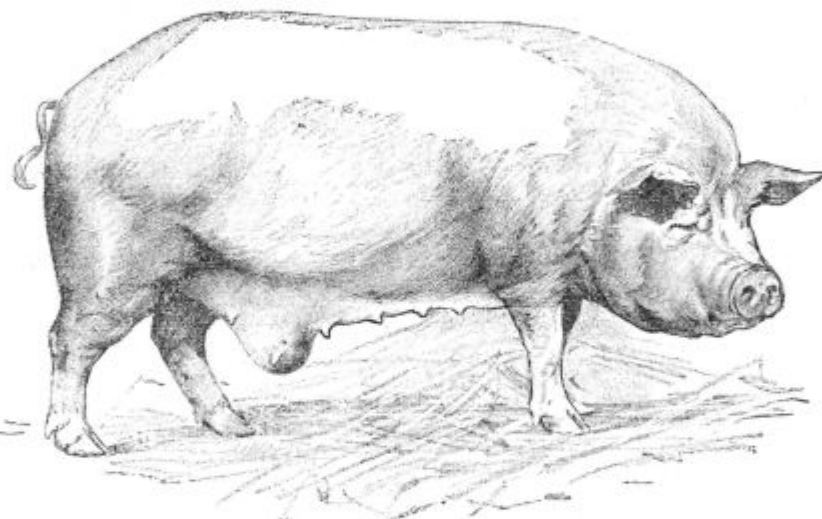
„Za „Lisko“ imam posebno tekališče, ki je na zahodnji strani hiše,“ pravi Razumnik. „Če je dovolj prostora, potem je bolje, če je vsaka plemenska svinja zase.“

„Kadar bodo tile pujski odstavljani, tedaj pride „Belka“ z drugimi prasiči in z mrjascem na veliko tekališče. Tamkaj bo zopet oplemenjena.“

„Pujski ostanejo pa še dalje na tem tekališču.“ „Poznej denem mlade mrjaščke vsakega posebej na majhna tekališča, ki so s svinjakom v zvezi.“

„Ali daš „Belko“ ubrejiti, če se buka, ko še doji?“ vpraša Kopitar čez nekaj časa.

Razumnik odgovori: „V tem slučaju bi enkratno bukanje preskočil. Mleko se namreč prehitro suši, če se doječa svinja ubreji. To je vselej velika sitnost. Sicer pa imam izkušnjo, da se doječe svinje prav redkokdaj bukajo, če hodijo dovolj na prosto, kar je v gorkem času pri meni običajno. Pripeti se navadno le pri svinjah, ki doje le malo mladičev.“

Podoba 36.

Svinja z gnojno bulo na vimenu.

Ko sta se moža tako pomenkovala, se je približala nevihta.

Vihar se je dvignil, v daljavi je grmelo, in ni trajalo dolgo, pa so že padle prve kaplje dežja.

Kruleča in nemirna se je približala „Belka“ z mladiči vratom.

Razumnik je vrata odprl, in živali so drvile v svoj koč.

Poleg velikega koča je bil manjši za pujske, kjer je bil majhen kup prsti. V majhnem koritcu, ki je imel 10 predalov, so pa bila natresena cela ječmenova zrna.

Pujski so najprej tekli v veliki koč in so skoz luknjo v steni smuknili v svojega malega ter so hitro bili pri ječmenu.

Ko so bili vsi v svojem malem koču, je Razumnik zaprl zapah čez luknjo.

„Ali ima to kakšen poseben pomen, da so pujski zaprti v svojem koču?“ vpraša Kopitar. „Jaz menim, da je v velikem koču pač dovolj prostora za vso družino.“

„Prostora je že dovolj,“ pravi Razumnik. „So pa drugi vzroki, da mladiče posebej zapiramo.“

Če so starka in mladiči vsi skupaj v koču, tedaj takrat, ko starka dobi krmo, mladiči plezajo po materi, stopajo v korito in poskušajo že jesti.

To pa ni prav, če jedo že zgodaj vse, kar dobiva starka. Če so posebej zaprti, potem more mati sama in mirno svojo krmo použiti.

Pujskom pa dam v njih koč celega ječmenovega zrnja. Žvečenje ječmena ima namreč posebno imeniten vpliv na razvoj žvečil, zlasti kočnikov.

Če bi pa posodo z ječmenom postavil v veliki koč, tedaj bi starka gotovo pojedla ječmen, in mladiči bi nič ne dobili.

Vrhutega imajo mladiči v svojem koču tudi kup prsti, ki bi ga ne dal tako lahko v veliki koč. Posebno važno pa je, da ima doječa svinja v tem slučaju prepotrebni mir, ker je ne hodijo vsak hip nadlegovat pujski. Vsled tega dojenje svinje tako ne slabi, kar se vedno dogaja, če svinja nima dovolj miru.

Kadar je pa slabo vreme, tedaj izpustim vse mladiče iz vseh kočev na hodnik, da tekajo in skačejo, in tu zopet dobe v več kotih potrebno prst.

Odkar s prasiči tako ravnam, so boleznii v mojem svinjaku redke. Driske skoraj nikdar ni, in če se pokaže, izgine prav kmalu, kakor hitro pridejo pujski dovolj na prosto.“

XXVIII. Odstavljanje pujskov.

„Kdaj misliš odstaviti pujske?“ vpraša zopet Kopitar, ki ni hotel zamuditi prilike, da se česa temeljito nauči.

Sosed odgovori: „Že s štirimi tedni dobe pri meni pujski v temle koritu (glej pod. 35.) nekaj neposnetega kuhanega mleka in malo zmečkanega kuhanega krompirja.“

Kadar vidim, da se prasički nič kaj povoljno ne razvijajo, jim dam k tej piči tudi nekoliko klajnega apna.

Poleg tega dobivajo, kakor si prej videl, že od tretjega tedna naprej celo ječmenovo zrnje.“

„Koliko časa pustiš pujske, da sesajo?“ vpraša Kopitar. „Kako odstavljáš prasičke?“

„Navadno ravnam takole,“ razklada Razumnik.

„Kadar so prasički 6 tednov stari, tedaj odberem najmočnejše in najkrepkejše ter jih dam posebej krmiti s parjenim krompirjem, z otrobi, s strtim ovsom, s

strtim ječmenom, in vrhutega dobivajo nekoliko posnetega mleka, z vodo pomešanega.“

Krompir se jim prav pičo meri.

Veliko krompirja namreč v marsičem ni dobro za mlade prasiče. Poleg tega skrbim za potrebno tekašče; to se pravi prasiči hodijo zase vun in starka zase.“

„Kaj pa počnete s slabejšimi mladiči?“ vpraša zepet Kopitar. „Gotovo jih pustite, da še naprej sesajo, in kaj je dobrega na tem?“

„Slabjše pujske odstavimo potem šele čez teden dni,“ odgovori Razumnik.

„To ima po mojih izkušnjah marsiktere prednosti. Zaostali pujski se v tem tednu, ko dobivajo sami vse materno mleko, toliko popravijo, da močne dohite.“

Potem pa to koristi posebno starki. V mlečnih žlezah ne zaostaja mleko, in to je silno važno. Če se dojenje naenkrat odpravi, ko ima starka še mleko, pa se narede na vimeni okoli seskov trdine, bule in uljesa (glej podobo 36.).

Vse to se da preprečiti, če se nekaj najslabših mladičev še naprej pusti pri starki, ki posejajo zadnje ostanke mleka.

Nekaj tednov potem, ko so bili prasički odstavljani, dobivajo še kuhinjskih pomij in pinjenca.“

„Je li dobro pujske bolj pozno odstaviti?“ vpraša Kopitar. „Pri meni je neka svinja enkrat 10 tednov dojila.“

„Tega ne morem odobravati,“ odgovori uljudni svetovalec. „Jaz sem si postavil za pravilo, da pujskov nikdar ne odstavim pred 5 tedni in tudi nikdar ne po 9. tednu.“

V desetem tednu nima dojenje več vrednosti in je tudi za starko velika muka.“

XXIX. Skopljenje ali rezanje mladih prasičev.

„Preden pujske odstavim in včasih tudi nekaj tednov prej,“ nadaljuje Razumnik v poučevanju vedoželjnega Kopitarja, „dam skopiti vse pujske, ki niso določeni za pleme.“

„Skopljenje ni nič težkega; to more vsak sam narediti,“ meni Kopitar.

„V tem se ne strinjam popolnoma s teboj,“ odvrne Razumnik.

Pri tem sicer lahkem delu se namreč more pripetiti veliko nezgod.“

„Kako to?“ vpraša začudeno Kopitar. „O tem nisem še veliko čul.“

„In vendar to nič ne izpremeni moje trditve,“ odgovori sošed. „Meni so znani slučajji, da so vse skopljene živali v eneminstem hlevu poginile.“

„Kaj pa je bil vzrok?“ vpraša neverno Kopitar. „Pri meni ni bilo še nikdar kaj napačnega.“

„Vzrok tem nezgodam,“ pravi Razumnik, „je bilo slabo ali nič osnaženo orodje ter umazani roki skopitarja. Nekoč sem poznal takega umetnika, ki so mu vsi pujski poginili, ki jih je skopil z nekim nožem.“

Ta mož je bil praznoverec, kakor ste vi večinoma manj ali več vsi, zato je bil prepričan, da je ta nož kako začaran ali pa zaklet. Ko je nož proč vrgel, pa je imel zopet srečo. To ga je seveda v njegovi prazni veri še bolj utrdilo.

Kmalu se je pa skazalo, na kakšen način je bil ta nož zaklet.

Skopitar je namreč nekaj časa prej s tem nožem prerezal prisadno bulo, in ni noža, kakor so že pri nas

te vrste ljudje, nič ali pa ga je le površno obrisal. Na nožu so se potem širili strupeni trosi prisadnega gnoja.

Kolikorkrat je ta umetnik svoj nož rabil, vselej je vcepil ubogim pujskom te strupene trose, in morali so poginiti.“

„Če je reč tako nevarna, tedaj nam mora preiti veselje, pujske skopiti,“ meni Kopitar.

„Tako nevarno pa zopet ni,“ razlaga Razumnik. Kadar pride skopitar v hišo, da opravi svoje delo, takrat ga prisilite, da pred skopljenjem svoje orodje pred vašimi očmi nekaj minut v vreli vodi drži in da si roki prav temeljito z milom umije v gorki vodi. To zadostuje. Še bolje pa je, če se vodi, kjer skopitar kuha orodje in si umiva roki, more dodati polodstotka lizola ali kreolina. Ena teh reči bi morala biti vedno v vsaki hiši.

Če bi skopitar hotel ngovarjati, potem mu odgovorite, da imate pravilo, ne dopustiti nobene zareze v živo meso, če nož ni razkužen z lizolom ali s kreolinom.

Če bi bil skopitar, ki sem ti o njem pravil, poprej svoj nož tako očistil in razkužil, potem bi se mu bila sreča vrnila, čeprav bi ne bil noža proč vrgel.“

„To si hočem zapomniti,“ zagotavlja Kopitar. „Na take reči veliko premalo mislimo, ali pa šele tedaj, kadar se je nezgoda že pripetila. Sedaj mi je jasno, da se pri nas bržkone po nepotrebnem toliko zabavlja čez nerodnost, neznanje ali majhno vajo skopitarjev, na razkuževanje skopitarskega orodja in skopitarjevih rok pa nihče ne misli, dasi večinoma v tem tičijo vzroki vsem nezgodam.“

Ktera važna dela je sedaj izvršiti v vinogradu in v kleti.

Koder se je trtje pravilno razvilo in uime niso nikake škode povzročile, so trte prav lepe in so pognale izredno močne in dolge poganjke, tako da so že pre- rasle najdaljše kole. Vsled prav gorkega dosedanjega vremena tudi grozdje in les za 1 do 2 tedna prej dozorita. Ne bilo bi torej prav, trte puščati, da bi še naprej rasle. Če bi vrhove sedaj privezovali na kole ali med seboj, bi za to potrebovali mnogo časa, in vrhovi bi jemali hrano drugim, važnejšim, spodnjim delom.

Da torej grozdje pride bolj na jasno in da se bolje razvije, je sedaj kar porezati vse trtne poganjke, ki mole čez kole, torej v višini 1 1/2 do 2 metrov nad zemljo, naj so že pognali iz napnenca (šparona) ali iz palca (rogača); zlasti one na napnencu je prav kratko odrezati, in sicer na 4 do 5 listov ali členov nad zadnjim grozdom. Obenem je ods raniti vse suhe in blede, ovenele ter od peronospore močno napadene liste, ker taki listi več škodijo kakor koristijo. Še enkrat je vse poganjke skrbno privezati h kolom, zlasti pa one, ki imajo grozdje. Pri tem privezovanju naj se pazi, da se ne zaveže več listov z grozdem vred na tesno skupaj, marveč naj pride vse kolikor možno na jasno, da ne prične oboje prenapet gnuti.

Če se na nekterih grozdih pokaže grozdna plesnoba (oidium), je take grozde prav malo požveplati; zadostuje, da se od daleč le vanje puhne, ker če se preveč močno in mnogo trt požvepla, ostane mnogo žvepla med jagodami, ki pride potem tudi v mošt, in vino dobi v tem slučaju duh po žveplu. Istotako bo dobro, če se vse trte, ali vsaj močno napadeni trtni

deli enega vinograda, še enkrat z 1 % raztopnino modre galice dobro poškrope, da ostanejo vsaj novi listi dolgo na trti. Sedanje škropljenje trtam, odnosno grozdju, ne bo nič škodovalo, marveč za letos in za prihodnje leto mnogo koristilo, ker bo les bolj dozorel.

Če je grozdje blizu zemlje, je pod njim ali okoli trte odgrebsti toliko zemlje, da ga tudi močni nalivi ne morejo oblatiti. Odvodne, počezne jarke je še enkrat očistiti ter tu pa tam tako zajeziti, da nalivi ne napravijo znatne škode.

Zamudno sicer, a prav priporočljivo delo pri grozdju je, sedaj sproti odstranjevati bolne, suhe ali nagnile jagode. Take jagode je izstriči z navadnimi škarjami. To delo, ki naj se opravlja, kadar ni drugega važnejšega posla, ima to prednost, da grozdje zlasti ob deževnem vremenu veliko manj gnije, ker so jagode zrečene, da se ostale jagode bolj debele, in kar je posebno važno, da se trgateg hitro vrši, ker ni treba takrat nič ali prav malo odbirati. In kake vrednosti je, če pride le zdravo grozdje v kad, to dobro ve že vsak treznomislec vinogradnik. Tako delo prav lahko opravljajo nekoliko odrasli otroci za majhno odškodnino. To je posebno priporočljivo pri prav finih trtah, n. pr. pri belem burgundcu, tramincu, rulandcu, silvancu i. dr. ter pri vrstah, ki dajejo lepo namizno grozdje.

Kletarska opravila. — V prostem času in ob deževnih dneh naj se pregleda vsa posoda, če ni kako pokvarjena in ali ni treba kaj novega naročiti. Vsled slabega ravaanja pokvarjeno ali popravila potrebno posodo je že sedaj izročiti zanesljivemu solarju, kajti čim dlje se čaka, tem slabša je taka posoda in se v zadnjem trenutku tudi sodarju nakopiči toliko dela, da komaj izhaja; in ker se potem vsakemu mudi, je sodar proti svoji volji primoran, posodo le površno popraviti ter popravilo navadno tudi draže zaračunati. V južnih krajih, kjer grozdje zgodaj dozori, morajo imeti posodo še prej pripravljeno, da se more v slučaju kake nezgode grozdje hitro spraviti.

Kleti je večkrat dobro prezračiti, lanska vina pretočiti, če niso bila od pomladi pretočena, prešenice ali kipelne kleti ter vinske kleti, če je v njih le malo vina, prav čedno osnažiti (strop, stene in pod), vsa podkladja z beležem namazati, da se pomoré vsi v lesu nahajajoči se mrčesi, zlasti pa razne glive, v prvi vrsti plesnivec. Če je treba ter če dopuščajo sredstva, je pobeliti tudi strop in stene v obeh kletih. Dobro je tudi zažgati na 2 do 3 tedne po nekoliko žvepla ter klet takoj eden ali dva dni dobro zapreti, da žveplen dim pomori glive in razno golazen. Posebno je pa pravočasno odstraniti vse gnilobi podvržene reči, n. pr. razne poljske pridelke, ker vino kaj rado nase potegne smradljiv duh in se pokvari, čeprav je bilo hranjeno v dobrem sodu.

Kakor povsodi, mora biti tudi v kleti najlepša snaga in red. To napravi na obiskovalca in na kupca prav prijeten vtis, ker si je vsak v svesti, da dobi zdravo, neizprijeno blago. Fr. Gombač.

Napravljanje presnega masla.

(Spisal Anton Pevc)

(Dalje in konec.)

IX. Plačevanje mleka.

Mleko plačujemo na litre, ali pa na kilograme. Splošno je v navadi, da se mleko stehta in se potem vpišejo kilogrami. To je dobro le za mlekarno, ki mleko podelujejo v maslo, dočim morajo one, ki raz-

pošiljajo mleko, plačevanje urediti na litre. Liter mleka tehta 1,03 kg; zato moramo od vsakega kilograma odšteti 3 dg, ter potem pišemo 1 liter. Na 10 litrov to znaša 30 dg in na 100 litrov 3 kg. Zlasti važno je to za mlekarne, ki razpošiljajo mleko, ker ga odpošiljajo na litre in ga morajo zato tudi na litre plačevati.

Koliko plačamo za 1 kg mleka, če ga podelamo v maslo, moramo izračunati iz dohodkov, oziroma iz cene masla. V navadi je tudi že pri nas, da se pri plačevanju oziramo na tolsčobo mleka. To zahteva že razum in pravičnost, ko nam kaka krava iz 100 l mleka lahko dá 5 kg masla, a kaka druga samo 4 kg; in vendar bi ud dobil enako plačano.

Toda na kakšno podlago stavimo ta način plačevanja? V naših zadrugah je takole: Če mleka ne plačujemo po tolsčobi, ga moramo plačevati po 8 vinarjev; torej uredimo plačevanje po tolsčobi tako, da bo tudi nadalje mleku srednja cena 8 vinarjev, a ne višja od 10 vinarjev. Zato naj bo cena za odstotek mlečne tolsčobe povprečno 2 vinarja. Tako računajo v naših mlekarnah, in zato tudi marsiktera propade, ko mora večkrat denar za izplačevanje vzeti iz posojilnice.

Zadrugo imenujemo ono društvo, kamor se ljudje združijo, da svoje pridelke bolje spečavajo. Torej v združni mlekarni kupujejo ljujje; vendar izročajo vse vodstvo izbranim, bolj izurjenim možem. Kakor vsak navaden trgovec, ki kdaj svoje blago proda bolje in hitreje, drugikat pa trgovina slabše napreduje in stem manj donša, tako tudi v mlekarnicah, če maslo vse in dobro oddamo, tudi mleko bolje plačujemo, če pa maslo ceneje oddamo ali nam ostaja, da ga moramo kuhati, pa tudi mleko plačujemo ceneje. Izkratka: cena mleka se mora ravnati po ceni masla, po odbitku upravnih stroškov, tako da ni nikdar treba poseči po posojilu. Seveda naše mlekarne nimajo nikakega reda glede oddaje svojega blaga in izterjevanja dolgov. Tu je treba še mnogo organizirati, če nočemo propasti.

Kakor sem že omenil, odstotek tolsčobe mleka in odstotek izdelanega masla ni enoinisto. Zato bi bilo bolj primerno, plačevanje urediti po odstotkih masla, ki ga dobimo iz mleka določene tolsčobe, ker smo stem nekako primorani strogo paziti pri izdelovanju kakor tudi pri kupčiji.

Natančneje menim govoriti o plačevanju mleka v posebnem spisu in navesti tudi praktične zglede; sedaj mi tega ne dopušča čas.

X. Podružnice maslaren.

Mlekarno je sezidati v obljudenem kraju, da morejo ljudje brez težave in posebne daljave donášati mleko. Toda kolikor bolj mlekarstvo napreduje in se ljudstvo začanja zavedati dobičkonosnosti teh ustanov, želijo tudi bolj oddaljene vasi pristopiti v mlekarstvo zadrugo. Ker so preoddaljene, da bi ljudje mogli nositi mleko v osrednjo mlekarstvo, se ustanavljajo podružnice.

Kaj je mlekarstvo podružnica? Podružnica je majhna mlekarstvo, bolj ali manj odvisna od osrednje, kjer se mleko sprejema, pripravlja ali posnema. V nekaterih krajih podružnica sprejema mleko in ga vozi v osrednjo mlekarstvo; drugje loči smetano s strojem, jo shladi in potem to pripelje; drugje pa tudi zaradi slabih potov ali kakega drugega vzroka podružnica mleko podela v maslo, in potem šele maslo nosi v osrednjo mlekarstvo, da se oblikuje.

Najbolje je, če v podružnici izločijo smetano, jo dobro shlade in potem oddajo v osrednjo mlekarstvo, in to iz mnogih vzrokov:

a) Čim večja množina smetane se skupaj mede, toliko manj se izgubi tolsčobe in masla.

b) Maslo je bolj enako, boljše in bolj snažno.

c) Ko se zmeša iz raznih krajev donesena smetana in se pasterizira, nima to nikakega vpliva na kak poseben okus ali duh masla, dočim ima maslo, če se smetana mede v vsaki podružnici, okus in duh po tamošnji hrani, kar v slučaju, da se vse maslo skupaj zgnete in oblikuje, zelo slabo vpliva na trpežnost. Sploh se je tem laže ogibati napak, čim bolj je delovanje masla združeno pod enimi pazljivimi očmi.

Osrednja mlekarstvo plačuje podružnicam ali mleko posameznim udom, ali pa smetano po odstotkih njene tolsčobe, in potem podružnica sama plačuje udom. Ta zadnji način jaz bolj priporočam; seveda je v tem slučaju potrebna tudi v podružnici sposobna oseba, ki naj vodi to kupčijo. Sicer bi bilo želeli, da bi tudi naša Kranjska pričela s kupčijo na veliko in mislila kaj na izvažanje masla v oddaljeno tujinstvo, da bi začela izvažati trpežno blago. Stvar bi bila lahka in koristna deželi ter slovenskemu imenu.

Zaključek.

V kratkem sem podal navodilo, kako je dandanes izdelovati maslo. Opustil sem vse one malenkosti, ki so navadno že znane, in sem omenil le one napake, ki sem jih opazil pri svojem obisku raznih mlekaren. Morda bodo te črtice komu kaj koristile, dasiravno zahtevajo nekoliko več dela in pazljivosti, kakor navadno delo. Velika množina naših mlekarev pa bo te vrstice le prebrala in bo nadalje delala kakor dosedaj, češ, saj se nam plača ne bo nič povišala, maslo pa vseeno spečamo, ceneje ali dražje. In v tem lahko trdim, da je pri nas vsaka poučna črtica zastoj tiskana in da je potrebna edinole oseba krepke volje, ki bo dejansko trdo postopala tako v nadzorovanju dela v mlekarnah kakor tudi v organizaciji in vodstvu zadrug. Posojila se smejo jemati le v neizogibnih slučajih, ne pa kadar se kakemu odborniku zljubi; in o tem mora biti obveščena vsa zadruga. Sicer naj bodo pa le odborniki za posojila odgovorni; potem se smemo nadejati, da bo naše mlekarstvo napredovalo. Izkratka: naše zadruge in mlekarne delajo in rinejo z zaprtimi očmi, trdovratno in brez ozira na napredek časov. Kontrole v mlekarni ne poznajo, kupčijska kontrola se zaradi nemarnosti in nedostatnega časa opušča. Zadrugniki vedo le malo ali nič o gmotnem stanju zadruge, ker so vsa dela združena v odboru, in ta dela in kupčuje kakor se mu poljubi, dokler ne zavozi v konkurz, a to zadnje izvedo vsi zadrugniki. Podal bi lahko tudi v tem oziru marsikak lep slučaj, ki sem mu sam prisostvoval. Toda za sedaj bodi dosti; kesneje razkrijem še marsikako napako.

Nektere napake v našem kmetovanju s posebnim ozirom na živinorejo.

Spisal A. Žmavec.

(Konec.)

Nabava plemenskih krav je pa jako draga, mogoča je le posameznikom, ki imajo dovolj sredstev ter se skrbno bavijo z umno živinorejo. Za splošnost je pričeti z malim, iz kterega rase veliko. Vzgojimo si sami svojo domačo dobro pasmo ter ne pošiljajmo preko mej preveč denarja, saj se da z njim tudi doma marsikaj doseči.

Saj je že splošno priznana resnica, da se da domača kri oplemeniti z bolj žlahtno krvjo po plemenskem

biku, ki si ga včasih lahko omisli že posameznik sam, ali si ga nabavi več posestnikov združeno, ali priskrbuje dežela s svojimi in z državnimi sredstvi plemenske bika pod gotovimi pogoji tistim krajem, ki so posebno potrebni, da se podpirajo in so važni za živinorejo.

Samo tabla z napisom: „Reja plemenskih bikov,“ kakor sem jo videl v neki deželi, napisanim sicer z zlatimi črkami od dotičnega kmet. društva, ne pomaga nič, kajti v zaduhlem, nesnažnem hlevu smo našli le enega mladega bika, in še ta ni bil za rabo; v drugem kotu je pa stala mršava krava in še par medlih juncev, žalostna slika dejanskih razmer v gotovih krajih!

Dobra plemenska žival, bodisi krava ali bik, ni nikoli debela, preveč zalita, zabuhla, ampak ravno narobe: v vseh delih telesa kaže neko značilno nežnost, iz ktere se more sklepati posebno zanesljivo na mlečnost. Bik je zelo mišičast in posebno močnega okostja, z „volovskimi oblikami“ je kaj dobro poraben tam, kjer reja vprežne živine zavzema prvo mesto. V vseh slučajih pa mora biti bik od dobre krave, sicer ga sploh ne volimo za pleme.

Za rejo izberimo samo taka teleta, ki od njih kaj posebnega pričakujemo, kajti vzreja je zelo draga, posebno v krajih, kjer imajo mleko in njegovi izdelki dobro ceno. Dobre lastnosti pa more tele podedovati le po dobrih starših.

Najnaravnije krmljenje govedi je gotovo paša. Goni živino na pašo, če le moreš in če so druge okolnosti po tem!

Bika domače reje ne rabi za krave v domačem hlevu; krvno sorodstvo je tem neugodnejše za uspešno živinorejo, čim večje, bližje je. Dobre lastnosti se kmalu vse izgubijo, uspeh izostane popolnoma.

Od leta do leta gre na boljše; da bi se to delo po odločilnih činiteljih le še pospešilo v napredujočem zmislu, ki bi bilo primerno dejanskim potrebam in smotrom umne živinoreje.

Slovenski kmetovalec, zgeni, zdrami se, odpri oči, pa boš čutil in videl, kako zaostajaš za drugimi, ki ne smešijo vsega, kar se jim zdi novo, ampak vedo samostalno presojati, dobro ločiti od slabega ter umejo tako dobre nauke uporabljati sebi na korist. Torej napreduj v zmislu spopolnjevanja ter se izobrazuj! Srečnejši in zadovoljnejši boš, kakor si sedaj.

Ker pa imamo v svoji sredini tudi nekaj marljivih, dobrih živinorejcev, naj bodo ti drugim za zgled in v posnemanje.

Kmetijska stroka in strokovnjaki v javnosti.

Javni pouk v kmetijstvu je od dne do dne večja potreba, zlasti za naše razmere. Poleg kmetijskih šol in „potovalnega poučevanja“ hodijo v poštev v prvi vrsti strokovni listi, in nemalega pomena so tudi drugi razni časniki, ki so namenjeni javnosti „v pouk in zabavo“ ali kakorsibodi.

Kakor je sedanjí vzgoji podlaga dušeslovje, logika itd., dočim je še pred nedavnim časom skoraj izključno „šiba novo mašo pela“, prav tako je danes umnemu kmetovanju temelj véda, ki je dala kmetijstvu pečat pravega napredka, dočim se „stara praksa“ hočeš-nočeš naravnim potom umika novemu načinu pridelovanja zemeljskih pridelkov in gospodarjenja sploh.

Včasí je vžival tu ali tam „padar“ ugled „zdravnika vsega zdravilstva“, „mežnar“ je bil „modrijan-učitelj“, seveda z brezovko v roki itd. Danes pa povsodi vidimo, da se upošteva edino dobra strokovna naobrazba,

in še v stroki sami si delo delijo; volijo si posebne panoge te ali one stroke z namenom, da se v njih lažje spopolnjujejo, kar traja vse življenje, ki je vsedkar za posameznika prekratko, da bi mogel doseči popolnost!

V učnih zadevah odločujejo učitelji raznih vrst, v zdravilnih zdravniki, v umetniških umetniki itd. itd., le v kmetijstvu procvita še pravo „padarstvo“! Temu je vzrok ta okolnost, da o kmetijsko-strokovni naobrazbi moremo govoriti šele v novejšem času, med strokovnjaki pa ni nobenih vezi, nikake organizacije, da bi se moglo govoriti o stanu, poklicu itd. To je torej največja pomanjkljivost v tem oziru, ker se ne more nastopati skupno, edino, stanovski; nazorov in izkustev posameznika pa ne morejo ali nočejo uvaževati, ker nimajo nobenih zagovornikov, ki bi kot skupina vživali ugled pred javnostjo ter bi potrebna in dobra stremjenja v napredujočem kmetijstvu spravili tudi v veljavo.

V bližnji bodočnosti bomo tudi v tem pogledu mogli govoriti drugače.

Ker se poleg strokovnih listov bavijo, kakor zgoraj navedeno, tudi drugi časniki s kmetijsko-gospodarskimi vprašanji, je paziti, da se po njih ne širijo „krivi nauki“ z ozirom na obstoječe razmere in potrebščine kmetijstva, ker bi to oviralo pravi napredek ter škodovalo dobri stvari.

Želeti je, da bi se vsi taki dopisovalci pokazali javnosti tudi s svojo osebnostjo, ne samo s svojim delom.

Pomisliti je na gospodarsko škodo celokupnosti, ki jo lahko povzroči samo en slab nasvet v kmetijski stroki! Zato pa naj da vsakteri svojemu delu i svoje ime. Uredništva naj to zahtevajo, potem bodo tudi ta prosta vsake odgovornosti, ne pa pisec. Časnik mora, če hoče doseči stavljeni si smoter, sprejemati tudi strokovnjaške ocene tega ali onega dela, kakor je to pri strokovnih listih, brez ozira na dotično osebo! Kajti tu se gre za stvar, ne za osebe! Če že list odmeri kakšno predalce „gospodarskim stvarjem“, škoduje le dobri stvari, če postopa drugače.

Na ta način se zjasnijo dvomljivi pojmi, kar je edino pravo in dobro. Tak boj je vedno koristen, dokler je stvar in pravičen; saj se bije na vseh drugih poljih človeškega napredovanja, in do tega mora priti tudi na kmetijsko-gospodarskem polju. Takim potom privedemo najpreprostejšega kmeta do tega, da bo začel sam razmišljevati, da ne bo slepo verjel vsemu, kar je črno na belem; tako ga vzgojimo do nekake samostalnosti, ki je vedno bolj in bolj potrebna v umnem gospodarstvu. Eden vé nekaj, vsi vedo pa mnogo, dasi ne vsega. Spopolnjevanje se moramo medsebojno!

Te vrstice smo napisali z dobrim namenom, želeč, da bi jih uvaževali v prvi vrsti naši listi, in potem pa tudi vsi tisti, ki jih stvar utegne zanimati. Žmavc.

Sadna razstava v Radovljici.

(Okrožnica.)

Letos se priredi v Radovljici na Gorenjskem splošna velika sadna razstava.

Ta razstava se bo vršila ob periferiji mesta v posebnem, lepo okrašenem razstavnem splotju.

Razstava se otvori dne 17. septembra in bo trajala vso sadno dobo do vštetega 16. oktobra t. l.

Ta razstava bo v prvi vrsti gorenjska sadna razstava; povabljeni pa so sadjarji tudi iz ostale

Kranjske, da se razstave vdeležijo s svojimi sadnimi pridelki v kar mogoče velikem številu.

Na razstavi bo razstavljeno sveže sadje vseh vrst, jabolka, hruške, češplje, slive, breskve, orehi itd. itd. Dalje suho sadje ali sušje; sadne pijače, kakor jabolčnik, hruševac, slivovka itd., in končno sadne konzerve.

Z razstavo sadja in sadnih izdelkov združena bo tudi razstava v stroko sadjarstva spadajočih strojev, kakor stiskalnice, sušilnice, vrtno orodje itd. itd., — sploh bo razstava v svoji celoti podajala lepo in imponantno sliko, ki bo napolnjevala z veseljem in s ponosom vsakega razstavljalca svojega sadja kakor tudi obiskovalca sploh.

Na razstavi se bodo od časa do časa vršila strokovna predavanja o vzgoji sadja; nadalje o praktičnem pripravljanju sadnih pijač, suhega sadja, sadnih konserv in končno o praktični porabi sadnih izdelkov, o njih razpečavanju in razpošiljanju.

Kako velikega pomena za naše sadjarstvo in za naš gospodarski napredek v splošnem bo ta razstava, se iz navedenega lahko razvidi. Saj bo razstava v vsakem oziru prava šola sadjarstva, ki je v naši sadonosni deželi vredno in potrebno povzdige in splošnega napredka.

Ali da se ta razstava popolnoma častno izvrši in da se z njo doseže lepi namen, v to svrhu je treba sodelovanja vseh za napredek sadjarstva zanimajočih se domačih krogov.

Zaraditega se podpisani odbor obrača tudi do Vas z uljudno prošnjo, da v ta namen blagovolite sodelovati po svojih močeh ter brez ozira na to ali ono stran, in edino le uneti za dobro stvar, ki nam mora biti vsem pred očmi, delujete v dosego nameravanega cilja.

V prvo si podpisani odbor dovoljuje najuljudneje prositi, da v pokritje razstavnih stroškov blagovolite darovati večji ali manjši znesek v denarjih. Pri tej točki moramo tudi takoj pripomniti, da, če bo po razstavi kaj čistega preostanka, pride ta na polovico v dobro družbi sv. Cirila in Metoda, na polovico pa v prid domačega kmetijskega napredka.

Imena darovalcev se bodo objavila v časopisih in v razstavnem katalogu. Imena onih darovalcev, ki darujejo nad 10 K, bodo zabeležena na častnem mestu v razstavi.

Blagovolite v svojem kraju nemudoma razviti najživahnejšo agitacijo v namen, da se Vaš kraj kar najčastneje udeleži razstave s svojimi sadnimi pridelki in izdelki. Kar bo pridelal ta ali oni letos lepega in dobrega v svojem sadovnjaku, naj pošlje na razstavo! Če ima kdo še dobro lansko sadno vino, ali sadno žganje itd., naj tudi pošlje! Te pijače se bodo na razstavi pokušale in se bo od veččakov o njih izrekla sodba.

Obenem prosimo, da blagovolite poučiti ljudi o pomenu in namenu sadne razstave in jim zlasti predočiti, da bo ta razstava velik pripomoček pri razpečavanju sadnih pridelkov, ker bodo na razstavo prišli razni sadni kupci in trgovci od blizu in drugod. Posebno tudi blagovolite razstavljalcem iti na roko pri sestavljanju in odpošiljanju za razstavo določenih sadnih vrst.

V svrhu udeležbe razstave se blagovolite poslužiti zglasilnih pol, ki se dobivajo pri razstavnem odboru v Radovljici, in nam jih poslati izpolnjene vsaj 14 dni pred otvoritvijo razstave. Če bi pa Vi iz katerih-

koli opravičenih razlogov ne mogli prevzeti tega posla, pa uljudno prosimo, da bi blagovolili poveriti ta posel drugi zanesljivi osebi Vašega kraja.

Te zglasilne pole se nam morejo doposlati skupaj v enem poštnem zavitku iz vsega Vašega kraja.

Za razstavo določeno sadje pa naj se blagovolijo dopostati, in sicer kar bo zrelega pred otvoritvijo razstave, vsaj 8 dni, ali v skrajnjem tri dni pred začetkom razstave. Kolikor pa bo zrelega po otvoritvi, se pa more pošiljati dan na dan brez ovire do vsaj tri dni pred zaključkom razstave.

Po razstavi vsak razstavljalca more svoje sadje ali vzeti nazaj ali pa dopustiti, da se dražbeno proda na razstavi v korist družbi sv. Cirila in Metoda ali v namen gospodarskega napredka.

Od prostora za razstavljeno sadje se ne plača nič, pač pa je poslati sadje franco Radovljica v poštnih zavojih od 5 kilogramov više. Če se pa sadje pošlje nepoštnim potom, naj se pa prinese naravnost v razstavno poslopje. Zaradi reda je pa v tem slučaju treba priložiti pismeni izkaz razstavljalca.

Na razstavi se bodo delila po zaslugi odlikovanja v diplomih in svetinjah. Da bo razstava v strokovnem oziru imela najboljši uspeh, za to jamči dejstvo, da bodo izvršitev nadzorovali strokovno izvežbani gospodje.

Denarni prispevki naj se blagovolijo doposlati čim prej.

Vse denarne, pismene in druge pošiljatve je nasloviti na „Odbor sadne razstave v Radovljici“ (Gorenjsko).

Rojaki!

Pokažite, da se zavedate velike vrednosti sadjarstva za naš gmotni napredek! Pokažite, da razumete pomen sadnih razstav, in pokažite, da imate pravi zmisel za splošnji domač napredek, da se potem tudi drugi na razstavo došli gostje prepričajo, da nekaj imamo in nekaj znamo ter da bodo s častjo in s priznanjem govorili o našem napredku!

V Radovljici, meseca julija 1904.

Z odličnim spoštovanjem Odbor.

Opomnja. Prav bi bilo, če bi iz vsake občine došel na razstavo kdo, ki pozna tamkajšnje gospodarske razmere, ki bi jih, če treba, pojasnjeval. Tudi bi bilo lepo in v kinč razstave, če bi videli na Vašem oddelku narodne noše Vašega kraja.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 164. V naši vasi se že deset let sem kruh na čuden način kvari. Par dni potem, ko je pečen, postane na sredi moker, čežinčez se naredi kakor pajčevina in prične smrdeti, da ga niti živina ne mara. Ljudje mislijo, da so temu vzrok drože, moka, slaba peka, neprimerne shrambe itd., a nobena izprememba teh reči nič ne pomaga. Zdaj se pokaže ta nadloga v tej, zdaj zopet v oni hiši. Letos se je pričel kruh kvariti pri nekem gospodarju, ki dosedaj še ni imel te nadloge. Kaj je po Vašem mnenju vzrok tej nepriliki in kako bi jo bilo odpraviti? (L. B. v Sp. I.)

Odgovor: Prikazen na kruhu, ki ste jo popisali, je dobro znana in tudi vednostno temeljito preiskana. To bolezen povzroča neka gliva, ki pride v testo z drožami ali z moko ter ima tako življensko moč, da je ne umori niti vročina krušne peči. Vlečljiv kruh se rajši naredi, če se pusti, da vzhaja z drožami, kakor če se naredi s kislim kvasom. To kruhovo bolezen pospešuje toplota, vlaga; zato

se kaže zlasti poleti in tam, kjer se kruh hrani dlje časa v gorkih in vlažnih shrambah. Iz tega sledi, da je pečen kruh po možnosti hitro shladiti in hraniti na suhem in zelo hladnem kraju. Za gotovo se pa vlačljivost kruha prepriča, če se polovica vode, ki je potrebna za ugnetenje testa, nadomesti s siratko od kislega mleka. Tako narejen kruh nima kislega okusa, ker se mlečna kislina med peko izpari. Siratko dobite, če posneto kislno mleko stisnete v gosti tkanini. Namesto siratke ravno tako dobro služi mlečna kislina, in sicer je je vzeti na 1 kg testa 2 grama, t. j. 2 odtisočka. Mlečno kislino vam priskrbe v vsaki lekarni.

Vprašanje 165. Ali ima morebiti slabe posledice, če se pripuščajo svinje k mrjascu istega gnezda? (I. U. v I.)

Odgovor: Vsako plemenjenje sorodnih živali ima zle posledice, ki se nikjer tako hitro ne pokažejo kakor ravno pri prašičih; zato je plemenjenje svinj z bratom mrjascem odločno obsojati. Že prvi zarod takih starišev je vsestransko slaboten in malovreden.

Vprašanje 166. Ali so nezrela jabolka dobra za mošt? (J. Š. v V.)

Odgovor: Sadno vino, kakor vsako drugo, dobi vrednost z močjo, t. j. z alkoholom, ki je v njem. Alkohol se pa dela samo iz sladkorja, in vsako vino je tem močnejše, čim več sladkorja ima v sebi sadje, ki je za mošt. Jabolka imajo že samanasebi malo sladkorja v sebi, če so pa nezrela, ga imajo pa celo malo, zato je mošt iz nezrelih jabolk skoraj brez vsake moči in se precej pokvari.

Vprašanje 167. Kteri karbolinej je najboljši? (I. S. v P.)

Odgovor: Karbolinej je izumel Avenarius na Nemškem, in le on izdeluje pravega; vsi drugi izdelujejo slabe, nič vredne ponaredbe ter na neopravičen način imenujejo te izdelke karbolinej, a niso niti senca pravega izdelka. Avenarijevega karbolineja stane 100 kg okoli 40 K, dočim se drugi karbolineji dobivajo po 20 K in še celo ceneje.

Gospodarske novice.

* **Pomanjkanje krme** proti letos vsi Avstriji in tudi Ogrski. Zaraditega je c. kr. kmetijsko ministrstvo sklicalo za 8. avgust t. l. na Dunaj zastopnike vseh deželnih kulturnih svetov in kmetijskih družb, da se posvetujejo, kaj bi bilo ukreniti napram preteči nevarnosti, ki more živinoreji prizadeti grozen udarec. Sklenilo se je predvsem delati na to, da se prepove izvoz krme iz Avstrije in da se začasno odpravi carina na krmila. O vsi zadevi bomo še podrobno poročali, že danes pa opozarjamo naše kmetovalce, naj štedijo s krmo in naj z dodajanjem močnih krmil v prid spravijo tudi slabša krmila, kakor ajdovico, pleve itd., ter naj vso pozornost obrnejo na živinorejo, kajti pričakovati je, da bo l. 1905. živina še dražja kakor je bila letos.

* **Udeležba poučnega potovanja kranjskih kmetovalcev v Švicu** se mora imenovati naravnost ogromna. Kmetijsko ministrstvo je vsako podporo odbilo, zato je mogla družba dati le 10 prosilcem izmed 40 deželne in hranilniške prispevke. Potovanja se udeleže z omenjenimi podporami gg.: Benčina Leopold, Stari Trg pri Ložu; Bohinjec Ivan, Podnart; Domicelj Alojzij, Zagorje na Pivki; Korošec Ivan, Češnjica; Kunc Jakob, Rovte; Pipan Ivan, Vižmarje; Preželj Nikolaj, Savica; Semenič Ivan, Podraga; Smola Rudolf, Graben; Suhadolnik Francišek, Borovnica. Na svoje stroške se pa potovanja udeleži 27 udeležencev, in sicer gg.: Ambrožič Matija, Nova Sušica; Batič Josip, Kopriva;

Dekleva Janko, Vremški Britof; Dekleva Leopold, Buje; Demšar Francišek, Zalilog; Finžgar Mirko, Brezje; Gabršček L., Tolmin; Jelovšek Leo, Vrhnika; Klemen Francišek s tov., Črmošnice; Kocjan Ivan, Žirje; dr. Korenčan Andrej, Ljubljana; Luznar Francišek, Primskovo; Medic Jakob, Nabrežina; Mrhar Josip, Dolenjavas; Muha Anton, Lokve; Oražen Ivan, Ljubljana; Piber Ivan, Boh. Bistrica; Razboršek Ivan, Šmartno pri Litiji; Rudež Josip z gospo soprogo, Tolsti Vrh; Šusteršič Josip, Sničica; Thaler Gabrijel, Železniki; Toman Janko, Moravče; Tomazin Ferdinand, Mekine; Urbančič Josip, Ljubljana; Zesser Francišek, Krško.

* **Za mlekarskega nadzornika za Kranjsko** je imenovan gospod Jakob Legvart, rodом iz Novcekerke na Štajerskem, izprašan nadzornik za živinorejo in sedaj graščinski oskrbnik v Gleistättenu na Štajerskem.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

V imenu deželne vlade in g. deželnega predsednika, ki je bil vsled nujnih poslov zadržan, je zborovalce pozdravil vladni svetnik vitez Laschan in je zagotavljal, da deželna vlada vedno z največjim zanimanjem zasleduje delovanje kmetijske družbe. Vsled zadnje nezgode po toči si je deželna vlada štela v svojo dolžnost, storiti, kar je mogoče, da se pone-rečencem omogoči nova setev. Kmetijska družba je izkazala deželni vladi veliko uslugo in je priskrbela potrebnih semen, še preden je bila državna podpora zagotovljena. Zato je izrekel g. govornik v imenu gosp. deželnega predsednika družbi najtoplejše zahvalo. V nemškem jeziku je potem jako pohvalno omenjal delovanje kmetijske družbe in je zlasti naglašal kot najvažnejše povzdigo mlekarstva, k čemur je družba v zadnjih letih največ pripomogla. Naznanil je obenem, da je kmetijsko ministrstvo dovolilo podporo za vzdrževanje mlekarskega nadzornika za Kranjsko. Gospod vladni svetnik je končno še enkrat zagotovil, da bo deželna vlada vedno podpirala kmetijsko družbo, kateri želi tudi nadalje najboljših uspehov.

Deželni odbornik gosp. Peter Grasselli je izročil pozdrave deželnega odbora, kterega delokrog je v tesni zvezi z delokrogom kmetijske družbe. Tožbe kmetovalcev so popolnoma opravičene. Dandanes se bje težji gospodarski boj kakor v prejšnjih časih, zato je treba imeti tudi boljše orožje. Dežela je hvaležna kmetijski družbi, da podpira težnje kmetijstva. Obzalovati je le, da prepričanje o žrtvah, ki jih prinaša dežela kmetijstvu, še ni dosti prodlo v kmetijske sloje. Edina rešitev za kmetijstvo je napredovanje in raba novih sredstev. Kmetijska družba je nositeljica ideje kmetijskega napredka v naši deželi. Govornik je končno izrazil željo, naj bi kmetijska družba tudi zanaprej tako uspešno delovala in da bi kmetovalci širili evangelij kmetijskega napredka.

Družbeni predsednik pl. Detela je izročil zborov. lsem pozdrave župana Hribarja, ki je bil sicer pri začetnem zborovanju navzoč, a je vsled nujnih opravkov moral oditi.

(Dalje prihodnjic.)

Listnica uredništva.

J. U. v S. Če kak neud pride do gospodarskih potrebščin, ki jih družba daje samo svojim udom, to ni pravilno, a družba pri ogromnem prometu ne more vsega tako strogo nadzirati.

F. C. v P. Podgane se love s pastmi, se zatirajo s strupom in s pomočjo maček, a vse to nič ne hasne, če se jim ne onemogočijo skrivališča. Zato je v bišah, po straniščih, po shrambah in v hlevih skrbeti, da ne morejo ne v tla in ne v zidovja.

J. S. v V. Konjač nima pravice vzeti psa, kadar je pasji kontumac, če je pes privezan. Kako je pes privezan, ali naj ima okoli vratu jermen ali vrv, to ni nikomur nič mar.

I. S. v P. O porabi tobakovega izvlečka smo priobčili že letos obširen spis. — Mazila za les proti gnilobi in trohnenju se dobivajo pri tvrdki Mich. Barthel & drug na Dunaju.